Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Каразінська школа соціальної роботи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____Олена Муравян

«26» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

рівень вищої освіти _перший (бакалаврський)_
галузь знань І - Охорона здоров’я та соціальне забезпечення____
спеціальність _____І10 - Соціальна робота та консультування__
освітня програма ____«Соціальна робота та консультування»___
вид дисципліни __обов’язкова_____
навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

«26» серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Євдокимова Ірина Анатоліївна, к.соц.н., доцент, завідувач кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»; Бутиліна Олена Вікторівна, к.соц.н., доцент, доцент зво кафедри «Каразінська школа соціальної роботи».

Програму схвалено на засіданні кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»

Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри «Каразінська школа соціальної роботи»

(підпис) Ірина ЄВДОКИМОВА (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Соціальна робота та консультування»

Гарант освітньо-професійної програми «Соціальна робота та консультування»

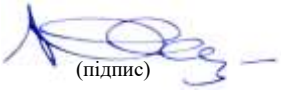

(підпис) Ірина ЄВДОКИМОВА (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

(підпис) Юлія СОРОКА (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціальна політика та соціальне управління» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності І10 - Соціальна робота та консультування.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни - сформувати у студентів систему компетенцій, які дозволять розуміти соціальну політику та соціальне управління; застосовувати одержане знання для розробки практичних рішень і вдосконалення соціальної політики та здійснення управління на різних рівнях: від побудови організаційних структур, керування соціальними спільнотами до управління суспільством у цілому.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- сформувати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку соціальної політики як практичної діяльності, навчальної та наукової дисципліни у світі та в Україні;
- сформувати базові знання про сучасний стан соціальної політики як науки, її структуру, особливості теоретичного та прикладного аналізу соціальної політики як практичної діяльності, базові теоретичні концепції та підходи;
- сформувати первинні практичні навички щодо застосування одержаних знань для аналізу соціальної політики в Україні та розробки шляхів її вдосконалення;
- ознайомити студентів із сутністю, специфікою управління суспільством (соціальними системами та інститутами), соціальними організаціями;
- дати опис основних теоретико-методологічних принципів управління;
- сформувати розуміння напрямів трансформації підходів і принципів управління в сучасних умовах та базові навички, необхідні для розв’язання соціальних проблем й управління соціальними об’єктами.

1.3. Кількість кредитів 6.

1.4. Загальна кількість годин 180.*

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
48 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
48 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
84 год.	162 год.
у тому числі індивідуальне завдання	
10	

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

(ЗК 5) Здатність планувати та управляти часом

(ЗК 9) Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

(ЗК 10) Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

(ЗК 11) Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

(ЗК 12) Здатність приймати обґрунтовані рішення

(ЗК 15) Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

(ФК 6) Здатність до розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб

(ФК 10) Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення;

(ФК 12) Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту;

(ФК 14) Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу

(ФК 23) Здатність критично оцінювати управлінські процеси в соціальних службах, аналізувати ефективність прийнятих рішень та обґрунтовувати шляхи удосконалення управлінської діяльності.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

(ПРН 6) Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях

(ПРН 8) Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

(ПРН 10) Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

(ПРН 22) Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

(ПРН 25) Вміти здійснювати аналіз управлінської діяльності в соціальних службах, оцінювати результативність управлінських рішень та розробляти практичні рекомендації щодо оптимізації управлінських процесів.

1.8. Пререквізити: Філософія, Конфліктологія, Соціологія, Статистика, Теорія соціальної роботи, Правові основи соціальної роботи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Тема 1. Вступ до соціальної політики

Актуальність і проблеми вивчення соціальної політики. Поняття соціальної політики. Соціальна політика як практична діяльність та її особливості. Соціальна політика як наука та її особливості. Соціальна політика як навчальна дисципліна. Соціальна політика і соціальна робота. Головні підходи до розуміння співвідношення соціальної політики та соціальної роботи. Соціальна політика та соціологія. Соціальна політика та соціальне управління.

Об'єкт та предмет навчальної дисципліни. Мета та завдання навчальної дисципліни. Організаційні основи вивчення навчальної дисципліни.

Тема 2. Становлення соціальної політики як практичної діяльності

Особливості соціальної політики як практичної діяльності в доіндустріальному суспільстві. Роль сім'ї, приватних благодійників, громади, релігійних установ у вирішенні соціальних проблем. Проблема бідності як провідна проблема доіндустріального суспільства. Соціальна політика у Великобританії до кінця XIX століття: Закон про бідних, Закон Спінхімленда, робітні будинки тощо. Особливості соціальної політики в Німеччині до кінця XIX століття. Соціальне законодавство О. Бісмарка.

Особливості соціальної політики в індустріальному суспільстві. Держава як провідний суб'єкт соціальної політики в індустріальному суспільстві. Чинники та етапи формування державної соціальної політики. Особливості соціальної політики у Великобританії в XX столітті. Звіт Беверджа та його роль у розвитку соціальної політики. Особливості соціальної політики в Німеччині в XX столітті. Л. Ерхард про досвід реалізації державної соціальної політики в Німеччині. Особливості соціальної політики в радянському суспільстві.

Проблеми державної соціальної політики в кінці XX століття. Особливості соціальної політики в постіндустріальному суспільстві. Глобалізація та локалізація соціальної політики. Стратегія дерегуляції та стратегія соціальних інвестицій. Нові соціальні ризики та нові напрями соціальної політики в сучасному суспільстві. Принципи соціальної політики в сучасному суспільстві.

Тема 3. Становлення соціальної політики як науки

Поняття соціальної політики як науки та її структура. Теорія соціальної політики. Методологія соціальної політики. Академічний (теоретичний) аналіз соціальної політики. Прикладний аналіз соціальної політики.

Розвиток теоретичного аналізу соціальної політики до середини XX століття. Ідеї щодо соціальної політики в працях Платона, Аристотеля, Н. Макіавеллі, Т. Мора, Т. Кампанелла, Т. Гоббса, Т. Мальтуса, Г. Спенсера, А. Сміта, Дж. Ст. Міля, Дж. Кейнса та ін. «Союз соціальної політики» в Німеччині. П. Сорокін про соціальну політику. Розвиток прикладного аналізу соціальної політики до середини XX століття. Соціальні обстеження. Перші оцінні дослідження у сфері охорони здоров'я та освіти.

Розвиток соціальної політики як науки в другій половині XX століття. Чинники формування соціальної політики як науки в другій половині XX століття. Сучасний стан соціальної політики як науки. Головні напрями теоретичного та прикладного аналізу соціальної політики.

Тема 4. Суб'єкти соціальної політики

Поняття суб'єкта соціальної політики. Класифікації суб'єктів соціальної політики. Активні та пасивні суб'єкти соціальної політики. Первинні та вторинні суб'єкти соціальної політики. Резидентні та нерезидентні суб'єкти соціальної політики. Глобальні, міжнародні, національні, регіональні, локальні (місцеві) суб'єкти соціальної політики. Поняття державного сектора, бізнес-сектора та «третього сектора» як суб'єктів соціальної політики.

Держава як провідний суб'єкт соціальної політики. Теорія соціальної держави: особливості становлення та основні положення. Ідеї Л. фон Штайна (1815 – 1890) щодо соціальної держави. «Держава загального добробуту» та «соціальна держава»: співвідношення понять. Сучасні концепції соціальної держави Т. Х. Маршалла, Віленського та Лебокса, Дж. Гелбрейта, К. Поланьї, П. Розанваллона та ін. Громадські організації як суб'єкти соціальної політики. Особливості їх діяльності в соціальній сфері. Бізнес як суб'єкт соціальної політики. Теорія соціальної відповідальності бізнесу. Концепції соціальної відповідальності бізнесу. Зовнішня та внутрішня соціальна політика бізнес-суб'єктів.

Тема 5. Об'єкт та предмет соціальної політики

Поняття об'єкту соціальної політики. Соціальна сфера як об'єкт соціальної політики. Вразливі верстви населення як об'єкт соціальної політики. Соціальна структура як об'єкт соціальної політики.

Поняття предмету соціальної політики. Соціальні проблеми як предмет соціальної політики. Об'єктивістський підхід до розуміння соціальних проблем. Конструктивістський підхід до розуміння соціальних проблем.

Тема 6. Інструменти соціальної політики

Поняття інструмента соціальної політики. Класифікації інструментів соціальної політики. Інструменти соціальної політики за Д. Веймаром та Е. Вейнінгом: звільнення ринків, імітація ринків, сприяння ринкам, використання податків і субсидій для зміни стимулів поведінки, визначення правил, забезпечення товарами за допомогою неринкових механізмів, страхування, створення запасів на «чорний день» та ін. Інструменти соціальної політики за Т. Ганслі: оподатковування; фінансові трансферти; пільги; спеціальні штрафи; надання послуг; заборона або обмеження певних дій; інформація; встановлення прав; консультації або рекомендації з метою стимулювання певних дій та ін. Інструменти соціальної політики за Л. Палом. Поняття інструментів-детекторів та інструментів-ефекторів. Інструменти соціальної політики за С. Н. Смирновим: законодавча та нормативна база; фінансово-кредитні механізми; податкові механізми та стимули; адміністративні рішення; політичні методи та ін. Соціальні програми як інструменти соціальної політики. Поняття соціальної програми як комплексного інструменту соціальної політики. Види соціальних програм.

Тема 7. Принципи соціальної політики

Поняття принципу соціальної політики. Принцип єдності об'єктивного й суб'єктивного в реалізації соціальної політики; принцип взаємозв'язку об'єктивної соціальної саморегуляції і цілеспрямованої діяльності в здійсненні соціальної політики; принцип комплексності соціальної політики; принцип пріоритету соціальних інтересів людини; принцип єдності організаційних та самоорганізаційних засад у реалізації соціальної політики; принцип активності соціальної політики; принцип єдності централізованих і децентралізованих засад у реалізації соціальної політики; принцип індивідуальної соціальної відповідальності, принцип соціальної солідарності, принцип соціального партнерства, принцип соціальної компенсації та соціальних гарантій, принцип субсидіарності та ін.

Принцип соціальної справедливості як провідний принцип соціальної політики. Сутність зрівняльної та розподільчої соціальної справедливості. Сучасні концепції соціальної справедливості. Дистрибутивна теорія соціальної справедливості Дж. Ролза.

Тема 8. Напрями соціальної політики

Поняття напряму соціальної політики. Класифікації напрямів соціальної політики. Соціальний захист як напрям соціальної політики. Поняття соціального захисту. Суб'єкти соціального захисту. Об'єкти соціального захисту. Поняття «вразливі верстви населення». Класифікації вразливих верств населення. Функції соціального захисту. Інструменти соціального захисту. Активні програми соціального захисту. Пасивні програми соціального захисту населення. Програми соціальної допомоги. Види програм соціальної допомоги. Адресні та безадресні програми соціальної допомоги. Способи адресування програм соціальної допомоги. Ефективність програм соціальної допомоги. Програми соціального страхування. Види програм соціального страхування. Соціальні служби. Види соціальних служб. Соціальне обслуговування. Види соціального обслуговування. Принципи соціального обслуговування.

Тема 9. Формування соціальної політики

Теоретичні підходи до аналізу формування соціальної політики. Процесуальний підхід до аналізу формування соціальної політики. та його особливості. Етапи формування соціальної політики з точки зору Т. Дая. Етапи формування соціальної політики з точки зору Н. Гілберта і Г. Спетча. Поняття соціального розподілу. Селективізм та універсалізм. Поняття соціального постачання. Поняття фінансування соціальної політики. Етапи формування соціальної політики за Л. Палом та Р. Розенфельдом.

Тема 10. Моделі соціальної політики

Поняття та функції моделі соціальної політики. Моделі змісту та моделі розробки соціальної політики. Патерналістська та ринкова моделі соціальної політики. Класифікація моделей соціальної політики Г. Віленського та Ч. Лебо: інституціональна та залишкова моделі. «Бісмарковська» та «бевериджська» моделі соціальної політики. Класифікація моделей соціальної політики Р. Тітмуса. Залишкова, інституціонально-перерозподільча, модель індустріальних досягнень. Класифікація моделей соціальної політики У. Лоренца: скандинавська, корпоративна, залишкова, рудиментарна. Класифікація моделей соціальної політики Г. Еспіна-Андерсена: ліберальна, консервативна та соціал-демократична. Класифікації моделей соціальної політики В. Корпі та Х. Палма, Г. Терборна, Н. Меннінга та ін.

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Тема 11. Сутність, суб’єкти та принципи соціального управління

Визначення соціального управління: широке та вузьке трактування. Суб'єкт та об'єкт соціального управління, цілі управління. Вимоги конкретності, реальності, контрольованості, яким повинні відповідати цілі. Сутність і роль цілепокладання в процесі управління. Управлінські відносини як основа соціального управління. Принципи соціального управління як правила, основні положення й норми поведінки, якими керуються органи управління в умовах, що склались в суспільстві. Закони управління, що виражають важливі внутрішні стійкі риси, особливості процесу управління: закон необхідної розмаїтості, закон спеціалізації управління, закон інтеграції управління, закон пріоритетності соціальних цілей, закон зростаючої суб'єктивності й інтелектуальності в управлінні. Методи соціального управління: соціальні (методи соціального нормування, соціального регулювання, морального стимулювання); соціально-психологічні, економічні, організаційно-адміністративні, наукові методи управління (моделювання соціальних процесів, прогнозування). Самоврядування як метод управління. Функції соціального управління. Базові управлінські парадигми: кібернетика та синергетика. Типи соціальних регуляторів.

Тема 12. Еволюція теоретичних поглядів на сутність управління

Передумови виникнення теорії і практики управління. Періодизація основних етапів розвитку управління як науки. Особливості донаукового етапу розвитку теорії управління. Класичний етап розвитку теорії управління. Вплив наукових здобутків О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса на становлення і розвиток концепції управління.

Класична та адміністративна школи управління: Ф. Тейлор, А. Файоль. Концепція людських відносин: Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Макгрегор. Сутність емпіричної школи управління, її представники: Е. Дейл, С. Девіс, П. Друкер та ін. Системний та ситуаційний підходи до управління. Внесок у розвиток управлінської думки представників структурно-функціонального аналізу Т. Парсонса і Р. Мертона.

Розвиток вітчизняної теорії управління: персоналії, основні ідеї. Оцінка можливостей та обмежень різних концептуальних підходів у формуванні сучасної моделі управління.

Тема 13. Проблеми ієрархії та влади в управлінні організаційними структурами

Ієрархічний та координаційний принцип управління. Організаційні структури управління: пірамідальна організаційна структура управління, лінійна організаційна структура управління, матрична організаційна структура управління, дивізіональна структура управління та мережева, їх переваги й недоліки. Новітні організаційні структури (перламутрові організації). «Перламутрова організація» як форма організації діяльності, що відображає дві тенденції організаційної динаміки: гуманізації та цифровізації. Характерні ознаки перламутрових організацій. Умови ефективного функціонування організацій, побудованих на принципах різних управлінських моделей.

Значення ієрархії та влади в процесах управління. Характеристики, через які розкривається сутність влади. Фактори, через які визначається сила влади. Система розподілу прав і відповідальності за рівнями ієрархії в практиці управління організаціями та соціальними спільнотами. Форми влади: влада, заснована на примусі; влада, заснована на винагороді; експертна влада; еталонна влада; законна (легітимна) влада. Переваги та недоліки існуючих у суспільстві форм влади. Типи соціального управління (тоталітарний, авторитарний, ліберальний, демократичний). Стилі керівництва в організаційних структурах (авторитарний, демократичний, ліберальний). Переваги й недоліки різних типів соціального управління та різних стилів керівництва організацією.

Проблема бюрократії та бюрократизації. Класичні (М. Вебер) та сучасні уявлення про бюрократію. Характеристики бюрократії за М. Вебером. Р. Мертон та його уявлення про бюрократію як «навчання нездатності». Негативні соціально-психологічні риси бюрократії. Види бюрократії в сучасних організаціях: апаратна (класична) бюрократія, професійна бюрократія, адхократія, їх особливості, переваги і недоліки.

Тема 14. Управлінський цикл, його структура.

Сутність управлінського рішення. Внутрішні та зовнішні обмеження, які необхідно враховувати при підготовці рішення. Особливості ухвалення індивідуального та колегіального управлінського рішення. Переваги і недоліки групового та індивідуального ухвалення рішення. Структура управлінського циклу. Чинники, які впливають на процес ухвалення рішення (інформаційні, мотиваційні, характерологічні, технологічні). Принципи ухвалення ефективних рішень. Здійснення соціального контролю й оцінка ефективності управління як завершальні стадії управлінського циклу. Способи здійснення соціального контролю. Функції та різновиди соціального контролю. Критерії оцінки ефективності соціального управління.

Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності

Роль інформації в управлінні соціальними процесами. Поняття «соціальна інформація», «управлінська інформація», «соціально-управлінська інформація». Інформаційне забезпечення управлінської діяльності. Функції соціально-управлінської інформації. Класифікація соціально-управлінської інформації. Вимоги до якості соціальної управлінської інформації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	**Кількість годин**											
	Денна форма						**Заочна форма**					
	Усього	**у тому числі**					**Усього**	**у тому числі**				
		л	**с**	**лаб**	**інд**	**ср**		**л**	**с**	**лаб**	**інд**	**ср**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА												
Тема 1. Вступ до вивчення дисципліни	9	4	2			3	9	2				7
Тема 2. Становлення соціальної політики як практичної діяльності	9	2	2			5	9					9
Тема 3. Становлення соціальної політики як науки	9	2	2			5	9					9
Тема 4. Суб'єкти соціальної політики	9	2	2			5	9	1				8
Тема 5. Об'єкт та предмет соціальної політики	9	2	2			5	9	1	1			7
Тема 6. Інструменти соціальної політики	9	2	2			5	9	1	1			7
Тема 7. Принципи соціальної політики	9	2	2			5	9					9
Тема 8. Напрями соціальної політики	12	4	4			4	12					12
Тема 9. Формування соціальної політики	6	2	2			2	6	1	1			4
Тема 10. Моделі соціальної політики	9	2	4			3	9					9
Разом за розділом 1	***90***	***24***	***24***			***42***	***90***	***6***	***3***			***81***
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ												
Тема 11. Сутність, суб'єкти та принципи соціального управління	***20***	4	4			***12***	***20***	2	**-**			***18***

Тема 12. Еволюція теоретичних поглядів на сутність управління	***20***	4	4			***12***	***20***	***-***	***-***			***20***
Тема 13. Проблеми ієрархії та влади в управлінні організаційними структурами	***20***	4	4			***12***	***20***	***2***	***1***			***17***
Тема 14. Управлінський цикл	***15***	***6***	***6***			***3***	***15***	***2***	***2***			***11***
Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності	***15***	***6***	***6***			***3***	***15***	***-***	***-***			***15***
Разом за розділом 2	***90***	***24***	***24***			***42***	***90***	***6***	***3***			***81***
Усього годин	**180**	**48**	**48**			**84**	**180**	**12**	**6**			**162**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
	РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА		
1.	Тема 1. Вступ до соціальної політики	2	
2.	Тема 2. Становлення соціальної політики як практичної діяльності	2	
3.	Тема 3. Становлення соціальної політики як науки	2	
4.	Тема 4. Суб’єкти соціальної політики.	2	
5.	Тема 5. Об’єкт та предмет соціальної політики	2	1
6.	Тема 6. Інструменти соціальної політики	2	1
7.	Тема 7. Принципи соціальної політики	2	
8.	Тема 8. Напрями соціальної політики	4	
9.	Тема 9. Формування соціальної політики.	2	1
10.	Тема 10. Моделі соціальної політики	4	
	РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ		
11.	Тема 11. Сутність, суб’єкти та принципи соціального управління	4	
12.	Тема 12. Еволюція теоретичних поглядів на сутність управління	4	
13.	Тема 13. Проблеми ієрархії та влади в управлінні організаційними структурами	4	1
14.	Тема 14. Управлінський цикл	6	2
15.	Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності	6	
	Разом	48	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин денна	Кількість годин заочна
1.	**РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА**		
2.	Тема 1. Вступ до соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	3	7
3.	Тема 2. Становлення соціальної політики як практичної діяльності Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	9
4.	Тема 3. Становлення соціальної політики як науки Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	9
5.	Тема 4. Суб'єкти соціальної політики. Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	8
6.	Тема 5. Об'єкт та предмет соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	7
7.	Тема 6. Інструменти соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	7
8.	Тема 7. Принципи соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	5	9
9.	Тема 8. Напрями соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	4	12
10.	Тема 9. Формування соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	2	4
11.	Тема 10. Моделі соціальної політики Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.	3	9
	РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ		
12.	Тема 11. Сутність, суб'єкти та принципи соціального управління 1. Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції 2. Описати методи управління. Навести приклади управлінських ситуацій, які ілюструють різні методи управління. Визначити умови їх ефективного застосування.	12	18
13.	Тема 12. Еволюція теоретичних поглядів на сутність управління 1. Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції 2. Здійснити порівняльний аналіз школи наукового управління та школи «людських відносин». Форма виконання довільна: схема, порівняльна таблиця тощо.	12	20

<table>
<tr><td>14.</td><td>Тема 13. Проблеми ієрархії та влади в управлінні організаційними структурами
1. Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції
2. Заповнити порівняльну таблицю:
<table>
<tr><th>Організаційні структури управління</th><th>Умови ефективного функціонування</th><th>Імовірні ризики та небезпеки для керуючої та керованої підсистем</th></tr>
<tr><td>Лінійна</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Лінійно-функціональна</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Матрична</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Дивізіональна</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Мережева</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>«Перламутрова» організація</td><td></td><td></td></tr>
</table></td><td>12</td><td>17</td></tr>
<tr><td>15.</td><td>Тема 14. Управлінський цикл
Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.</td><td>3</td><td>11</td></tr>
<tr><td>16.</td><td>Тема 15. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності
Опрацювати рекомендовану літературу та матеріали лекції.</td><td>3</td><td>15</td></tr>
<tr><td></td><td>Разом</td><td>84</td><td>162</td></tr>
</table>

6. Індивідуальні завдання

Протягом семестру студенти готують індивідуальне завдання (індз), яке є індивідуальною навчально-дослідною роботою та важливим етапом у вивченні студентами матеріалу курсу.

Орієнтовні теми індивідуальних завдань (рефератів) за розділом 1:

1. Соціальна політика як практична діяльність: етапи становлення, персоналії, сучасний стан у світі та в Україні.
2. Соціальна політика як наука: етапи становлення, персоналії, сучасний стан у світі та в Україні.
3. Соціальна політика як навчальна дисципліна: етапи становлення та сучасний стан у світі та в Україні.
4. Соціальна політика та соціальна робота: точки перетину і розмежування
5. Суб’єкти соціальної політики.
6. Соціальні права громадян та соціальна політика.
7. Міжнародні організації як глобальні суб’єкти соціальної політики.
8. Органи місцевого самоврядування як локальні суб’єкти соціальної політики.
9. Соціальні служби як інструменти соціальної політики.
10. Соціальні програми як інструмент реалізації соціальної політики.
11. Стандарти соціальних послуг як інструмент соціальної політики.
12. Принцип соціальної справедливості в сучасній соціальній політиці.
13. Моделі соціальної політики.
14. Соціологічні дослідження соціальної політики.

Орієнтовні теми індивідуальних завдань (рефератів) за розділом 2:

1. Соціальна сутність управління: суспільна потреба в управлінні.
2. Порівняльний аналіз зарубіжних концепцій управління (Ф. Тейлор, Е. Мейо, А. Файоль, Г. Саймон, А. Етціоні та ін.).
3. Ієрархія і влада як об’єктивні передумови процесу управління.
4. Проблема бюрократизації в соціальному управлінні.
5. Управлінське рішення: структура, процес ухвалення і реалізації.
6. Методи та стиль управління, критерії їх ефективності.
7. Традиційні та нові організаційні структури управління: особливості, переваги й недоліки.

8. Роль лідерства в управлінській діяльності.
9. Особливості управління в кризових ситуаціях.
10. Критерії оцінки ефективності соціального управління.
11. Громадянське суспільство як суб'єкт соціального управління.
12. Самоврядування: форми та методи реалізації.
13. Роль інформації у забезпеченні процесу управління.
14. Соціальне управління як механізм реалізації соціальної політики держави.

Крім того, студенти можуть самостійно запропнувати тему індивідуального завдання.

Слід також підготуватися до усного захисту індз на семінарі. Усний захист та презентація (PowerPoint) є обов'язковими. Тривалість доповіді – 5-10 хвилин.

Індивідуальне завдання повинно містити титульну сторінку, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.

На титульній сторінці обов'язково позначається назва дисципліни, за якою виконується індивідуальне завдання, тема, ПІБ виконавця, академічна група; ПІБ викладача якому здається робота, все інше за загальними правилами в університеті. У вступі слід надати загальний опис роботи, її мету та завдання. Основна частина повинна містити виклад матеріалу за темою. Висновки слід зробити з урахуванням поставленої мети та завдань роботи. Список використаних джерел слід оформити згідно з ДСТУ 8302:2015.

Загальний обсяг роботи 8-10 сторінок друкованого тексту з такими параметрами: шрифт Times New Roman 14 пт, міжрядковий інтервал 1,5, поля зверху, знизу, ліворуч – 2 см, 1 см – праворуч.

Індивідуальне завдання слід зберегти в форматі pdf та розмістити разом з презентацією у відповідній рубріці дистанційного курсу у встановлений термін.

7. Методи навчання

Використовується студентоорієнтований, проблемно-орієнтований підхід, інтерактивні технології та активні методи навчання. Візуалізовані лекції, дискусії, метод презентації, робота в малих групах.

8. Методи контролю

Усні форми оцінювання знань: опитування, доповіді, дискусії. Письмові форми оцінювання знань: завдання та тести на семінарах, дві контрольні роботи, письмовий екзамен.

9. Схема нарахування балів

<table>
<tr><td colspan="6">Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання</td><td rowspan="2">Контрольні роботи</td><td rowspan="2">Індз (реферат)</td><td rowspan="2">Екзамен</td><td rowspan="2">Сума</td></tr>
<tr><td colspan="3">Розділ 1</td><td colspan="3">Розділ 2</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т10</td><td>Т11</td><td>…</td><td>Т..</td><td rowspan="3">10+10</td><td rowspan="3">10</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="3">100</td></tr>
<tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td><td></td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="6">15+15</td></tr>
</table>

Т1, Т2 ... – теми навчальної дисципліни.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати **не менше 15 балів** з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання проводиться у формі усних опитувань на семінарах, доповідей, контрольної роботи та індивідуального завдання та ін.

1. Відповіді/доповіді на семінарі. Критерії оцінювання: 1) відповідність питанню, повнота та обґрунтованість – 2 бали; 2) візуалізація (PowerPoint презентація) – 2 бали. Максимальна оцінка – 4 бали.

2. Завдання на семінарі. Оцінюванню підлягають лише ті завдання, які були здані викладачеві на відповідному семінарському занятті. Критерії оцінювання виконаного завдання: 1) повнота та обґрунтованість; 2) правильне розуміння та вільне володіння понятійно-категоріальним апаратом теми (по 2 бали за кожним критерієм). Максимальна оцінка за виконане завдання – 4 бали.

Бали, отримані за відповіді, доповіді та виконані завдання на семінарських заняттях, накопичуються в межах відповідного розділу. Максимальна кількість балів за семінарську роботу становить 15 балів за розділ 1 і 15 балів за розділ 2 (30 балів за семестр). Якщо сума поточних оцінок за відповідний розділ перевищує 15 балів, до підсумкової оцінки за розділ зараховується не більше 15 балів.

3. *Контрольна робота №*1 передбачає перевірку вивченого матеріалу протягом першого розділу і складається з тестового завдання, яке виконується у дистанційному курсі «Соціальна політика та соціальне управління» на платформі Moodle. Тестове завдання містить 20 питань різного типу. Оцінювання відбувається автоматично у системі Moodle (виняток становлять відкриті питання, які перевіряє та оцінює викладач).

Максимальна кількість балів за контрольну роботу №1 (тестове завдання) – 10

4. *Контрольна робота №*2 виконується в межах другого розділу дисципліни. Контрольна робота №2 передбачає перевірку вивченого матеріалу протягом другого розділу і складається з тестового завдання, яке виконується у дистанційному курсі «Соціальна політика та соціальне управління» на платформі Moodle. Тестове завдання містить 20 питань різного типу. Оцінювання відбувається автоматично у системі Moodle (виняток становлять відкриті питання, які перевіряє та оцінює викладач).

Максимальна кількість балів за контрольну роботу №2 (тестове завдання) – 10

5. Індивідуальне завдання – реферат. Максимальна оцінка за індивідуальне завдання складає 10 балів. Критерії оцінювання індивідуального завдання наведено в таблиці 3:

Таблиця 3.

Критерії оцінювання індз	Максимальна кількість балів
1. Відповідність вимогам щодо змісту	4
2. Відповідність вимогам щодо оформлення	2
3. Захист, презентація	4
Разом	10

Підсумковий контроль знань студентів. У кінці семестру студенти складають письмовий екзамен у формі тесту в системі LMS Moodle. Питання письмової екзаменаційної роботи охоплюють матеріал, який був розглянутий як на лекційних заняттях з дисципліни, так і той, який студенти повинні були опрацювати самостійно.

Таблиця 4.

Приклад контрольних завдань для підсумкового контролю знань

1. Яке з наведених визначень розкриває сутність соціальної політики як навчальної дисципліни?

1) обраний державою, а також іншими суб'єктами суспільства напрям діяльності з метою здійснення впливу на соціальну сферу для забезпечення її оптимального функціонування та розвитку, вирішення виникаючих соціальних проблем;
2) сукупність теоретичних і методологічних знань про соціальну політику як практичну діяльність;
3) система положень, що вважаються загальновизнаними в теорії та методології соціальної політики, які транслюються системою освіти;
4) професійна діяльність по наданню допомоги індивідам, групам, громадам, яка збільшує та/або відновлює їхню здатність до соціального функціонування і створює сприятливі для цього можливості в суспільстві;
5) наука, що вивчає структури суспільства, їх елементи та умови існування, а також соціальні процеси, що протікають в цих структурах;
6) процес впливу на соціальну систему, спрямований на підпорядкування її розвитку та функціонування встановленим цілям.

2. Хто з наведених авторів вважав, що головною метою держави є забезпечення "благородного життя громадянам"?

1) Платон
2) Арістотель
3) Т. Мор

3. Які методи соціального управління ґрунтуються на моделюванні, прогнозуванні соціальних систем та експертних оцінках?

1. соціально-психологічні
2. методи самоврядування
3. наукові
4. соціальні
5. економічні
6. організаційно-адміністративні

…

Максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40 балів.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних; проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни конвертується в підсумкову оцінку за шкалою:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання

90 – 100	**відмінно**	зараховано
70-89	**добре**	
50-69	**задовільно**	
1-49	**незадовільно**	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Гаєвський Б. А. Соціальне управління : підручник / Б. А. Гаєвський, О. Б. Гаєвська ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2012. 250 с.
2. Дікон Б., Халс М., Стабс П. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту; пер. з англ. А. Олійника та ін. Київ : Основи, 1999. 346 с.
3. Євдокимова І. А. Соціальна політика: навчально-методичний посібник. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015. 184 с.
4. Євдокимова І.А. Соціальна політика: навчально методична праця. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2020. (сертифікат №220/2020 про визнання інформаційного ресурсу системи електронного (дистанційного) навчання в якості навчально-методичної праці Інституту післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання ХНУ імені В.Н. Каразіна).
5. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 289 с. URL : http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/22665/1/Istoriia%20Ta%20Teoriia%20Sotsialnoi%20Polit yky%20Ukrainy.pdf
6. Лібанова Е., Палій О. Ринок праці та соціальний захист: навч. посіб. Київ : «Основи», 2004. 491 с.
7. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: Монографія; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
8. Політика соціального забезпечення : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Ірина Карпич. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. – 125 с.
9. Рейкін В. С. Соціальний менеджмент : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки., 2022. 129 с.
10. Семигіна Т.В. Соціальна політика у глобальному вимірі / Т.В. Семигіна. К.: Ун-ке вид. «Пульсари», 2003. 252 с.
11. Скуратівський В., Палій О. Основи соціальної політики: навч. Посібник. Київ: МАУП, 2002. 200 с.
12. Соціальна політика / за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. Львів : Новий світ, 2018. 318 с.
13. Соціальна політика в Україні: реалії та перспективи оновлення: монографія / за ред. В.Г. Никифоренка. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2015. 363 с.
14. Соціальна робота: словник основних термінів / уклад. О. М. Плахова, І. А. Євдокимова, В. В. Сичова, С. В. Садрицька та ін. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 104 с.
15. Соціологія управління. Конспект лекцій. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків. 2023. Електронний ресурс. Режим доступу: https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2024/01/Kontent-lektsij-Sotsiologiya-upravlinnya.pdf

Допоміжна література

16. Актуальні напрями менеджменту соціальних служб в Україні : монографія / Євдокимова І. А., Бутиліна О. В., Вітковська І. М., Плахова О. М. та ін.; за заг. ред. І. А. Євдокимової. - Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. - 116 с.
17. Браун М. П. Посібник з аналізу державної політики; пер. з англ. Київ : Основи, 2000. 243 с.
18. Бутиліна, О., Євдокимова, І. Організаційні структури управління у соціальних службах. *Ввічливість. Humanitas*, 2021. №3. С. 25–31. doi: https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.4
19. Веймар Д., Вейннінг Е. Аналіз політики: Концепції і практика; пер. з англ. І. Дзюб, А. Олійник; наук.ред. О. Кілієвич. Київ : Основи, 2000. 654 с.
20. Ганслі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки; пер. з англ. О. Перепадя. Київ : Основа, 1996. 237 с.
21. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ : КНЕУ, 2003. 309 с.
22. Державна соціальна політика: методичні вказівки для студентів усіх форм навчання зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» / О. В. Грибко. Харків: НТУ «ХПІ». 2023. 80 с.
23. Євдокимова І. А. Держава як суб'єкт соціальної політики: еволюція ідеї та сучасна дискусія. Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірка наукових праць. Випуск 20. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2014. С. 196-201.
24. Євдокимова І. А. Система соціального обслуговування: стратегії вдосконалення . *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць*. Випуск 15. Харків : Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2009. С. 543-547.
25. Євдокимова І. А., Бутиліна О. В. Соціальні служби в суспільстві ризику *Габітус.* 2024. №57. С. 38-42. https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.57.5
26. Євдокимова І. А., Вітковська І.М. Тенденції розвитку громадських організацій в сучасній Україні. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи», Том 41, 2019. С. 42-48. URL: https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/view/12527 ; https://doi.org/10.26565/2227-6521-2018-41-07
27. Євдокимова І. А., Горбунова-Рубан С.О. Соціальна політика та соціальна робота в умовах трансформації суспільства / Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики : матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С. 13-15.
28. Євдокимова І. А., Вітковська І. М. Становлення поняття відповідальності у філософії та соціології. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2020. Вип. 27. С. 77–81. https://doi.org/10.32837/apfs.v0i27.925
29. Євдокимова І.А. Колеснікова О.В. Ставлення до старіння та старості у соціологічному вимірі. Актуальні проблеми філософії та соціології. №45. 2023. С. 97-103. https://doi.org/10.32782/apfs.v045.2023.18
30. Євдокимова І.А., Бутиліна О.В. Соціальні служби як суб'єкти задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб в Україні: проблеми діяльності та перспективні напрями досліджень. *Challenges and prospects for the development of social sciences in Ukraine and EU countries: comparative analysis : Collective monograph.* Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. P.87-103.
31. Євдокимова, І., & Бутиліна, О. Стратегічні варіанти діяльності соціальних служб в Україні в умовах воєнного стану. *Ввічливість. Humanitas*, 2023. (1), С. 30–37. https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.4
32. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти : курс лекцій. Київ : КМ Академія, 2003. 107 с.

33. Іванова О. Передумови формування соціальної політики в Україні. *Соціальна робота в Україні: перші кроки* / Т. Семигіна, Ш. Рамон [та ін.]; під ред. В. Полтавця. Київ : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. С. 87 – 112.
34. Климанська Л. Д. Комунікативні стратегії в процесі конструювання соціальних проблем у фокусі соціальної політики. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць.* Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. С. 70-74.
35. Кочемировська О. О., Пищуліна О. М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2012. 88 с.
36. Макарова О. В. Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки: монографія. Київ: Ліра-К, 2009. 328 с.
37. Новіков В. Н. Організація і розвиток соціальної сфери (вітчизняний і зарубіжний досвід). Київ : Інститут економіки НАН України, 2000. 246 с.
38. Новікова О.Ф. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки: монографія / О.Ф. Новікова, О.Г. Сидорчук, О.В. Панькова та ін. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 184 с.
39. Олійник Н. Вплив соціального управління на загальне ставлення працівників до діяльності *Сталий розвиток економіки,* 1(48), 2024. С. 196-200. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-27
40. П'єтерс Д. Вступ до основних принципів соціального забезпечення; пер. з англ. А. І. Маслової. Харків : Каравела, 2002. 144с.
41. Пал Л. Аналіз державної політики; пер. з англ. І. Дзюб. Київ: Основи, 1999. 422 с.
42. Плахова О. М., Бутиліна О. В. Актуальні напрями соціального менеджменту в суспільстві ризику. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. Випуск 92. 2021. С. 103-113. https://doi.org/10.32840/2707-9147.2021.92.10
43. Плахова О. М. Соціологія управління: Навчально-методичний посібник для студентів соціологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 128 с.
44. Рамон Ш. Західна і Східна Європа: соціальна робота і соціальна політика / Рамон Ш., Лукас Дж., Васильченко О., Сидоров В., Іванова О. та ін.; за заг. ред. В. Полтавця. *Соціальна робота в Україні: перші кроки*. Київ : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. 236 с.
45. Розенфельд Р. Лекції з державної політики; пер. з англ. С. Соколик. Київ : Вид-во «КІС», 2002. 60 с.
46. Ролз Д. Теорія справедливості. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 822 с.
47. Руженський М. М. Соціальний менеджмент: навч. посіб.; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. Київ, 2011. 255 с.
48. Семигіна Т. В. Словник із соціальної політики. Київ : Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 253 с.
49. Семигіна Т. Традиційні моделі соціальної політики в умовах глобалізації. *Людина і політика*. 2004. № 1. С. 134–143.
50. Соціальна політика та менеджмент у соціальній роботі: під ред. І. Звєрєвої та Г. Лактіонової. Київ : Наук.світ, 2001. 53 с.
51. Спікер П. Соціальна політика: теми та підходи; пер. з англ. Д. Полтавець. Київ: Фенікс, 2000. 383 с.
52. Сташків Б. І. Право соціального обслуговування: навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 567 с. («Вища освіта XXI століття).
53. Теорія соціального управління. Тексти лекцій для студентів спеціальності 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, / Укл. : Солдатенко О. І. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2020. 104 с.
54. Шевчук П. І. Соціальна політика: навчальний посібник для студ. вищ. навч. Закладів. Львів: Світ, 2005. 400 с.

55. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика: навч. -метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2002. 232 с.
56. Яременко О. О. Соціальна політика: теоретико-методичні основи дослідження процесів формування та ефективності реалізації: монографія. Статті. Виступи. Інтерв'ю. Київ: Ін-т екон. та прознозув. НАН України, 2006. 480 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

57. Державна служба України з питань праці. Офіційний сайт. URL: https://dsp.gov.ua/
58. Державна служба зайнятості України. Офіційний сайт. URL: http://www.dcz.gov.ua
59. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: https://stat.gov.ua/
60. Законодавство України. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws
61. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL: http://www.mon.gov.ua/
62. Міністерство охорони здоров'я України: Офіційний сайт. URL: http://www.moz.gov.ua/
63. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України. Офіційний сайт. URL: https://www.msp.gov.ua/
64. Державна служба статистики України. Публікації. URL: https://stat.gov.ua/uk/publications
65. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: http://www.uisr.org.ua/

Додаток 1

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни_____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20_____/20_____ н. р.

Заступник директора навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій з навчальної роботи

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.

Голова науково-методичної комісії навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.